

PŘÍCHOD bohů

VLASTISLAV TOMAN

Příchod bohů

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz-knihy.cz
www.albatrosmedia.cz

Vlastislav Toman
Příchod bohů – e-kniha
Copyright © Albatros Media a.s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Vlastislav Toman
PŘÍCHOD BOHŮ

PŘÍCHOD bohů

VLASTISLAV TOMAN

© Vlastislav Toman, 2016
Illustrations © František Kobík – heir, 2016

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2016

ISBN tištěné verze 978-80-7505-359-6
ISBN e-knihy 978-80-7505-378-7

1957–1966

Často se o mně říká a píše, že jsem komiksový autor a scenárista. Avšak pamětníci, především čtenáři časopisů pro děti z rozhraní šedesátých a sedmdesátých let minulého století, si na mě nejspíš vzpomenou jako na autora dobrodružných a vědecko-fantastických povídek. Tehdy se ze mě, po novinářské éře z předchozích let, stal beletrista.

Jako by mě nastartoval příchod do redakce nového časopisu *ABC mladých techniků a přírodovědců*. Zařadil se mezi dětské časopisy, v nichž povídky patřily k hlavnímu žánru. Je přirozené, že ani *ABC* nezůstalo stranou. Ba ani já. Od dětství jsem měl bujnou fantazii podněcovanou četbou – jak se tehdy říkalo – vědecko-fantastických románů, a tak jsem zkusil napsat to, co se mi rojilo v hlavě. Tou dobou začínalo soupeření o prvenství v dobývání vesmíru mezi Spojenými státy a tehdejším Sovětským svazem, které začalo startem první umělé družice – Sputniku 1 v říjnu 1957! Hned nato, v listopadu v 11. čísle *ABC* mi vyšla první povídka *Měsíční tank*. Začal jsem ji psát vlastně před touto událostí jako představu o tom, co by jednou mohlo být skutečností.

Když se dnes na tuto prvotinu podívám, říkám si, že je to spíše jakási literární reportáž o vyslání dálkově řízeného robota na jiné kosmické těleso. Ale právě taková tehdy byla jedna z tváří vědecko-fantastické tvorby; ukazovat, co by a jak by mohlo jednou být. Lidský příběh nebyl vždy tím nejhlavnějším, právě tak jako zápletka.

Měsíční tank je však zajímavý tím, že jsem se tady poprvé věnoval možnosti vyslat do vesmíru na jiné kosmické těleso automaticky řízené vozidlo-robot. Tehdy to ještě byl tank, čili vozidlo na pásech, o kterém vědci uvažovali. Nedlouho poté jsem podobný automat hodlal „vyslat“ na Mars v příběhu *Martan*, abych pak

VLASTISLAV TOMAN

do třetice „stvořil“ inteligentního robota typu Krab. Ten se ovšem jako Malý bůh stal nejslavnějším – jistě i díky své pozdější komiksové podobě, ztvárněné ilustrátorem Františkem Kobíkem! Scénář jsem napsal podle svých dvou povídek, které v této knize najdete.

To už jsem publikoval nejen v ábíčku, ale i v *Pionýru*, *MY 64*, *Pionýrských* i *Pionierských novinách*. A jak šel čas, přibývala další periodika, ba i ta pro dospělé. Konečně přišla i příležitost vydat malý výběr z mé tvorby. Tehdejší Státní nakladatelství dětské knihy vydalo útlý svazek v edici KARAVANA! Byla to knižnice kapesního formátu nabízející mladým čtenářům dobrodružnou i fantastickou literaturu. Devět mých povídek vyšlo pod názvem *Příchod bohů* v roce 1966. Kritika – i pozdější, byla vlídná, čtenáři spokojení. Povzbudilo mě to – stal se ze mě beletrista povídkář.

Vlastislav Toman

PŘÍCHOD MALÉHO BOHA

První paprsky Zářícího dopadly na vrcholek špičaté skály. Údolí ožilo. Gron-c-chové se vyrojili z doupat a křikem vítali nový den. Ženy začaly připravovat u ohňů a horkých pramenů jednoduché pokrmy, lovci si chystali zbraně a starci jako vždy usedli na svá místa před jeskyněmi. Přísnými pohledy sledovali povykující hordu dětí.

V údolí, kde Gron-c-chové žili, tomu tak bylo odedávna.

„Oááá!“

Do údolí vpadl ostrý skřek strážce stojícího na skále. Všichni strnuli. Otočili hlavy vzhůru, kam ukazovala jeho ruka.

Ze žlutohnědých mraků, které před chvilkou zakryly oslnivou tvář Zářícího, padal k zemi oheň. Planul jako obrovská smolná pochodeň, přímo rostl Gron-c-chům před očima. Vytřeštěně se dívali ke kalnému nebi. Něco takového ještě neviděli. Bylo to děsivé! Rudá záře se šířila do všech stran, jako by na obloze otevřela svůj ohnivý jícen Hromová hora.

„Zářící padá! Z oblohy!“ zaječela stará Lala.

Do údolí vtrhlo sílící hromobití a Gron-c-chové zaryli své tváře do země. Už neviděli, jak se ohnivá pochodeň mihla nad údolím, ale zato slyšeli, jak s ohlušujícím řevem zapadla kamsi za kopce. Vzápětí proletěl krajinou horký závan, rozkýval koruny štíhlých pauru. Úzké listy hlasitě zapleskaly o větve. A pak bylo zase ticho.

Dlouho leželi Gron-c-chové na zemi, omámeni a neschopni jediného pohybu. V hlavách se jim převalovaly myšlenky: *Zářící bůh opustil nebe! Už nikdy se nepotěšíme jeho teplem a světlem.*

Zvedli se, cosi teplého se opřelo do jejich ohnutých zad. Do vytržštěných očí jim vnikl důvěrně známý jas. Vysoké mraky se roztrhaly a mezi nimi planula oslnivá tvář Zářícího! Uplynulo několik dlouhých okamžiků, než to vůbec dokázali pochopit. A potom celá tlupa vyskočila s radostným pokřikem.

„Září na obloze! Nespadl na zem!“

Křepčí a hulákají jako pominutí, děsivý přízrak padající z oblohy je zapomenut. Zářící je na nebi, dál jim posílá teplo a světlo!

Jen jeden z tlupy stál stranou, bylo vidět, že usilovně přemýšlí: *Jak je to možné?* Všichni přece viděli Zářícího boha padat k zemi! Všichni slyšeli rachot... A teď je znovu na obloze. Jak je to možné?

To si Ru, náčelník tlupy, vysvětlit nedovedl.

Za dva dny časně ráno si náčelník přivolal několik lovců.

„Půjdeme! Jestli už ginjiové chodí lízat skálu.“

Tváře lovců se roztáhly do blažených úsměvů, jazyky mlsně olízly rty. Ó, ginjiové! Mají jemňoučké, voňavé maso a heboučkou

PŘÍCHOD BOHŮ

srst, která tak pěkně hřeje! Ale žijí daleko, do lovišť Gron-c-chů přicházejí jen občas, když se chtějí u Bílých skal nalízat slaných kamenů. Kdykoliv se lovci vypraví za ginjií, přinesou s kořistí i pár hrstí kamenné drti a potom si i tlupa dopřává té pochoutky. Oblizují bělavé kameny, jejichž slanost přidává šťavnaté pečince neobvyklou chuť.

„Mňam!“ přidali se i ostatní.

„Vyrazíme, až bude Zářící nad korunami paura.“

Lovci se rozběhli a nachystali si zbraně. Zářící se objeví nad vrcholky stromů co nevidět.

Ru se zatím vydal ke stařešinovi tlupy, aby mu podle starého zvyku řekl o svém odchodu. Starý Mau seděl na vyhrátém závětrí u náčelníkovy jeskyně.

„Jdeme k Bílým skálám,“ řekl a hluboce se starci poklonil. Mauova tvář se rozzářila, i jeho bezzubá ústa si ráda pochutnávala na měkkém mase ginjiů.

„Óóó! Dobrý lov!“ popřál důstojně. A chvatně dodal: „Nezapomeňte přinést slané kameny!“

Ru se znovu uklonil a potom už rychle kráčel údolím. Vybraní lovci se k němu cestou přidávali. Nebylo na tom nic zvláštního, denně museli vycházet na lov, aby měla tlupa co jíst.

Cesta vedla do kopců, za nimiž před několika dny zmizel ohnivý přízrak. Ani si to neuvědomili, nikdo z lovců si na to nevzpomněl; jejich paměť byla krátká.

Roztaženi v řídký zástup kráčeli rychle kupředu. Ruce svíraly těžké kyje a hrubé oštěpy, oči pozorně sledovaly krajinu. Gron-c-chové měli mezi dravci dost nepřátel, taky cizí tlupa se mohla zatoulat do jejich lovišť. Proto byli stále připraveni – nejen lovit, ale i útočit nebo se bránit.

K polednímu narazili na stopu velkého gruy, jehož maso bylo také oblíbenou pochoutkou. Náčelník se zaradoval. Jestli nebudou u Bílých skal ginjiové, přinesou aspoň gru. Rozpráhl prudce paže. Lovci pochopili. Rozběhli se do řady a kryti ve vysoké trávě opatrně postupovali dál.

Ru s očima upřenýma na hluboké gruovy stopy předběhl brzy ostatní. Široce rozevřeným chřípím dychtivě sál pach, který za sebou zvíře nechávalo. Nedočkavě potěžkával v ruce kyj.

Ale grua byl chytrý, zvětřil nebo uslyšel lovce a dal se na útěk. Ru jen zlostně zavrčel.

„Kheh!“ vyštěkl hlasitě. Spěchejte! Ani se nepodíval, jestli ostatní viděli jeho znamení. Nablízku byl pahorek; vyběhne nahoru, určitě zahlédne gru a bude mu moci zkřížit cestu. Hloupý je grua, a líný! Nikdy se mu nechce do kopce, vždycky běží raději okolo. Ru se ušklíbl, stopa pod svahem opravdu odbočila a vedla dál v protáhlém oblouku.

Vylétl na vrcholek pahorku jako štíhlonožý ginji. A blesku-rychle padl k zemi!

Tak to viděli lovci, kteří za ním spěchali. Okamžitě a bez povělu padli i oni do křovin. Začali se plížit – náčelník jistě spatřil gru!

Ru zatím ležel bez hnutí za křoviskem a zaraženě civěl před sebe. Lovci se nerozhodně zastavili.

Proč jim nedává znamení?

Úplně zapomněl na druhy; zcela ho zaujalo, co viděl v plochem údolí pod pahorkem.

Bylo to kulaté a šedé jako ptačí vejce. Ale jak obrovské! Ani kdyby Ruovi někdo vylezl na ramena, nedosáhl by na špičku. V mělkém důlku vypadalo jako v hnízdě, kolem dokola byla země černá, ohořelá.

PŘÍCHOD BOHŮ

Oheň, uvědomil si Ru, i to vejce je dole celé začazené od plamenů. A má nohy! Podivné tenké nohy, které je podpírají, takže vlastně stojí. Možná že jsou to nohy tvora, který se měl z vejce vyklubat, ale byl zabit ohněm.

Jenže Ru nezná ani jednoho ptáka, který snáší tak velká vejce. V zadumání zvedl hlavu, oslepující paprsky Zářícího mu bolestně pronikly až do mozku. Prudce stiskl víčka, v očích mu zatančila ohnivá skvrna... A vzpomněl si!

„Uhh!“

Proto padal oheň z oblohy! Zářící snesl do údolí své vejce! Aby se vylíhl nový bůh? Snad.

Postavíme zvědy – pak se uvidí. Musíme TO hlídat! Spokojeně se usmál, a protože byl v údolí klid a nikde se nic nehýbalo, rozhodl se svolat lovce.

„Ááááá-i!“

Výzva se prudce změnila v příšerný skřek úžasu. Vejce se totiž před náčelníkovými očima samo od sebe otevřelo, jako by puklo, a ven se soukal jakýsi netvor. Ru se zarazil, neznámé TO vyrazilo přímo proti němu. Ale to už taky vyrazili lovci z křovin, mávající zbraněmi, a spěchali mu na pomoc. I jim stačil jediný pohled, aby jejich nohy ztuhly. Odvážná srdce změkla a ruce naráz zdřevěněly. TO bylo jen několik kroků od nich, TO bylo u náčelníka!

Prchni! přikazoval Ruovi mozek lovce. Pudově se rozmáchl těžkým kyjem a do úderu vložil všechnu svoji sílu. Svaly se mu napjaly k prasknutí. Ještě vteřina – a kyj opíše smrtonosný oblouk... Ale podivné TO, strašné a záhadné, bleskurychle vztyčilo jakási chapadlovitá klepeta. Così suše zapraskalo a neznámá síla zkroutila Ruovi ruce. Mrštilo to s ním o zem, zařval bolestí. Kamenný kyj odletěl a zapadl do křovin.

Ru ležel napůl v bezvědomí. Očekával smrt. Co jiného mohlo následovat? Věděl jen jedno: silnější vždycky zabíjí slabšího. A TO bylo silnější. Proto Ru musí zemřít. Zavřel odevzdaně oči.

Neviděl, jak se TO k němu přibližuje a hledí na něj celou řadou zelených očí na nízké, ploché hlavě. Chapadlovitá klepeta se zvolna vznášela nad schouleným tělem a lehce se ho dotýkala.

V té nekonečně dlouhé chvíli zkamenělí lovci přece jen podvědomě vnímali, jak TO vlastně vypadá. Připomínalo jim teď víc kraba tsu-tsu z Velké vody, k níž putují vždycky před příchodem období chladu. TO je však mnohem větší, na každé straně trupu má tři dlouhé a článkované nohy, na špičatém zadku má dva tenké ostny, které trčí nahoru. A hřbet je rýhovaný, jako když brouk fru složí krovky. Asi má i křídla.

Klepeta, pohybující se nad náčelníkem, klesla k zemi. Lovci se příkrčili – pozor, teď se TO vrhne na ně, všechny zabije! Ale ani teď nedokázali přimět své nohy k pohybu. Zatím TO už zpátku odlezlo od náčelníka. Zastavilo se, co bys tři oštěpy položil za sebou. Ru si uvědomil, že je sám, jeho ochromené paže se kupodivu rychle zbavovaly bolesti. Může se hýbat – žije! Téměř nepozorovatelně se nadvzdával. *Uh! Uviděl TO!* Nehybné. Dost daleko. Snad se mu přece jen podaří utéct, tráva ho trochu kryje. A tak vyrazil jako vyplašený ker. Zahlédl ještě, že o kus dál prchají i ostatní lovci.

Zprvu pádil bez rozmyslu dolů po svahu, prorážel houštinami a nevnímal bolestivé škrábance, které mu na kůži zanechávaly ulámané větve. Zpomalil až na úzké stezce. Zároveň pochopil, kde je; gruova stopa! Tudy přece přišli, tahle cesta vede zpátky k tábořišti. Ohlédl se, lovci za ním utíkali v roztrhaném zástupu. TO však nikde vidět nebylo – utekli mu!

PŘÍCHOD BOHŮ

Zastavili se, když se jim vyčerpáním podlamovala kolena. Padli jako podřatí, chrčivě lapali po dechu. Po chvíli jim pronikla do vědomí chladivá vůně vody. Plazili se až na břeh tichého potůčku a dlouho hltavě pili.

A pak se převálili na záda, zavřeli oči a usnuli.

Náčelníka probudil nepříjemný pocit – jako by se na něj někdo díval. Ostražitost mu prikazovala, aby jen nepatrně pootevřel víčka – a rázem byl na nohou. TO stálo nedaleko a pozorovalo je zelenýma očima.

Přišlo za nimi po jejich stopě tak jistě a rychle, jak by stěží dokázali i nejlepší stopaři z tlupy. I na svých zdánlivě slabých nohou se zřejmě dovedlo pohybovat jako nejhbitější zvířata, která Gron-c-chové znali. Ru potrásl zamyšleně hlavou, najednou z něho spadl všecken strach. Kolikrát už takhle stál proti šelmám a viděl v jejich světlech touhu po zabíjení. Ale v očích TOHO nebyla smrt! Chvillemi se mu zdálo, že dokonce přátelsky pomrkávají. Jejich svit byl uklidňující. A náčelník najednou pochopil: TO jim nechce ublížit! I když na TO v údolí zaútočil, nezabilo ho, a ani teď se nevrhlo na lovce, ačkoliv spali.

Nemusí se bát! TO se vyklubalo z Vejce, které snesl Zářící. Ano! Teď o tom byl náčelník pevně přesvědčen. Zářící je s nimi, proto asi TO nebude proti nim – je to Malý bůh!

Začal budit lovce.

„TO přišlo za námi!“

Věděl, že je tím vyděsí, proto hned každého přitlačil rázně k zemi. Podvědomě tušil, že se musí chovat klidně, aby se TO snad nedomnívalo, že chtějí znovu zaútočit. Lovci se semkli do hloučku. Nedůvěřivýma očima pozorovali neznámého tvora, který stál

proti nim bez jediného pohybu. Vyčkával, co budou dělat? A tehdy promluvil Ru:

„TO seslal Zářící! Chce jít k nám domů, musíme ho uctít jídlem a vodou, dáme mu nejlepší kožešiny.“

Dívali se překvapeně a nedůvěřivě, ale Ru to řekl tak sebejistě, jako by to věděl se vši určitostí. Vykročili a TO je následovalo; zrychlilo, když zrychlili, zpomalilo, když zkrátili krok. Několikrát si všimli, že zamrkalo desítkami zelených očí na placaté hlavě.

Náčelník zhluboka vydechl.

Prozíravý Ru poslal dva lovce napřed, aby Gron-c-chy v tábořišti seznámili s novinou a připravili je, že TO mezi ně přichází. A tak se celá tlupa shromáždila u vchodu do údolí, bázlivé ženy jako by vrostly do země.

„Už jdou!“ Zvědavě se hrnuli vstříc přicházejícímu zástupu, na jehož samém konci se pohybovalo TO. Kráčelo hbitě na svých šesti tenkých nohou. Hřbet se mu třpytil jako vodní hladina v prudkých paprscích Zářícího.

Gron-c-chové se srazili do houfu, podivná hrůza jim stahovala hrdla. Poslušně následovali TO až do údolí a tam se rozestoupili. Uprostřed kruhu zůstali jen náčelník a záhadný tvor, který nemá kožešinu ani peří nebo šupiny, dokonce ani kůži. Ano, oba poslové nelhali – může to být jedině bůh! Ru se rozhlédl, zvedl paži a vyžádal si klid.

„Jednou nad námi oheň. Padal z nebe. Gron-c-chové mysleli – spadl Zářící! Bylo to jen jeho Vejce, leží tam – daleko. Moje oči viděly, lovci viděli – tam, na stopě ginjiů. Z Vejce se vyklubalo TO. Přišlo s námi. Malý bůh – dítě Zářícího. Gron-c-chům bude dobře. TO je s nimi – ohááá! Říkejte – Malý bůh!“

PŘÍCHOD BOHŮ

Ještě nikdy neslyšeli náčelníka tak dlouho mluvit. Teď padl jako první na kolena a zaryl tvář do trávy, po něm to udělali ostatní.

A zatímco pořád ještě leželi, Ru se už zvedl a s bušícím srdcem přistoupil těsně k Malému bohovi. Blíží než při prvním setkání u Vejce. Mnohem blíží. Položil si pravou ruku na čelo a zvolna pronesl hrdelní řečí:

„Já – Ru, náčelník!“

Otevřel dlaně, dávaje tím najevo, že nemá žádnou zbraň. A ukázal na klečící tlupu.

„Tam – Gron-c-chové!“

S hlavami u země sledovali bez dechu jeho počínání. V údolí bylo hluboké ticho. A pak jasně uslyšeli, jak se z nitra Malého boha ozvalo uklidňující cvakání. Jako když se grua dosyta nažere ryb a pak ze spánku cvaká zuby. Známý zvuk je uklidnil, jeden po druhém zvedali hlavu a oči jim zářily obdivem.

„Přineste oběti!“

Rozběhli se do údolí. Snášeli kousky pečeného masa, ovoce všech barev a placky, náhrdelníky ze zubů a kůstek, ozdoby z travin a kůry. Všechno poskládali na ploché skalisko.

„Odejděte!“ rozkázal Ru.

Sám se taky vzdálil, ale jen tak daleko, aby mohl pozorovat, jak si TO bude počínat. Až dosud obětovali výhradně Zářícímu.

TO stálo delší dobu nepohnutě. Konečně nadzvedlo chapadla a pomalu jimi pohybovalo nad dárky. Vybírá si, pomyslel si náčelník. Teď se jedno z chapadel sklonilo a uchopilo kulatý, sladký plod pauru. Umí si vybrat, olízl se Ru. Vzápětí vykulil údivem oči.

„Uh!“ neubránil se výkřiku. Neboť se neotevřela tlama v ploské hlavě, jak předpokládal, ale plod zmizel v oblém hřbetu. „Má ústa v zádech!“

Nedaleko se tiskli k zemi Gron-c-chové. Neodolali, připlazili se blíž. Nechápatě přihlíželi, jak podivně se Malý bůh krmí. Překvapeně ztichli, když se klepeto zanedlouho opět vzneslo nad hřbet a vtáhlo zpátky úplně neporušený plod. *Hup* – odletěl stranou.

Gron-c-chové se polekali. TO nepřijalo jednu z jejich obětí! Chapadlo znovu zakroužilo nad skaliskem. Snad zachutná Malému bohovi něco jiného, upokojoval se náčelník Ru. Zbytečně – stejný osud stihl všechny dárky. Jen s tím rozdílem, že některé TO vůbec nepozřelo, letmo si je prohlédlo a hned je zahodilo.

„Víc darů! Rychle!“ rozkřikl se Ru na tlupu.

Znovu přinesli Gron-c-chové to, co sami považovali za nejchutnější, co jim bylo nejmilejší a nejdražší. Marné bylo jejich snažení, ani tentokrát nepřijal Malý bůh jejich oběti. Ba co víc – ty věci, které mu už jednou předložili, nechával bez povšimnutí.

Tlupa stála v hlubokém zármutku. Odmítá dary – co když se na Gron-c-chy zlobí?

Pak je napadlo, že třeba přijímá jen živé oběti. Vyšli tedy na lov a chytili mladého kera, náčelník Ru ho podal Malému bohovi přímo do klepetu. Zvědavě očekávali, co bude dál. Nebylo nic. TO povolilo sevření a pištící ker utekl.

To překvapilo Gron-c-chy nejvíc. Usedli a poslušně čekali. Až spadl soumrak a přišla noc. V hlavách se jim převalovaly myšlenky, v nichž se nevyznali...

A tak přestali Malému bohovi předkládat oběti. Marná byla jejich snaha zjistit, čím se vlastně živí. Za čas je to přestalo soužit; nezlobil se, zůstával při nich a byl k nim víc než dobrý.

Když jednou nad údolím prudce žhnul Zářící, příběhly k náčelníkovi vyjevené děti.

PŘÍCHOD BOHŮ

„Křídla! Křídla! Uletí!“

Ru z jejich zmatených výkřiků pochopil, že se děje něco neobvyklého. Rozběhl se za dětmi a přivolal ještě několik lovců.

Drobotina je zavedla na travnatý svah. Tam leželo TO a nad jeho hřbetem se skutečně rozprostírala dvě veliká křídla, tmavá a jakoby z malých skvrn. Nezdálo se, že chce uletět, spíše se tiše vyhřívalo v paprscích. Stáli mlčky a zvědavě se dívali. Za chvíli se tvář Zářícího zahalila žlutohnědými oblaky. V tom okamžiku se TO nadzvedlo, složilo křídla a zakrylo se krovkami. Jen několik nejasných rýh ukazovalo, kde tmavé skvrny zmizely.

A tu se náčelník dovtípil.

„TO saje teplo Zářícího! Jeho dítě! Pije světlo!“

Nikdo nesmí Malého boha rušit, až bude jíst zase paprsky!

Vypadalo to na dešť. A tak stará Lala poručila několika mladším ženám, aby odnesly nově upletené rohože do jeskyně. Z nejbližšího ohniště vytáhla smolnou větev a posvítila jim na cestu. Ani si nevšimla, že ji Malý bůh následuje.

Opatrně kráčely krátkou chodbou. Do očí je udeřilo ostré bílé světlo. Ženy zděšeně vykřikly a upustily rohože, staré Lale vypadla z ruky pochodeň a zhasla na skále. Vyrazily ven s vrískem, který vyburcoval celou tlupu.

„Tam – tam!“ ječely a ukazovaly k jeskyni.

Několik lovců se odvážilo do tmavé chodby. Opatrně tápali tmou – a ztuhli překvapením. Za ohybem je oslnila jasná záře. Takovou nevydává ani ten největší oheň!

Zvědové popošli ještě několik kroků a uviděli Malého boha. Záře vycházela z jeho ploské hlavy. Lezl po jeskyni a zvědavě si všechno prohlížel, zvedal v klepetech různé věci, které tam

OHLSNŮJÍCÍ ŘEV
PROLÉTĚL ÚDOLÍM
-ZA NĚM PAK
VICHRA...

Gron-c-chové zanechali. Ale to světlo nevycházelo jen z hlavy, taky z klepet chvilkami vyšlehly oslňující záblesky.

„Uh, dítě Zářícího!“

Jak jinak by to mohlo dokázat!

Když se Malý bůh později vybatolil z jeskyně, nevydával už žádné světlo a byl takový, jak ho dosud znali. Do večera si měli co povídat.

Nový rozruch proběhl tlupou až v noci, když se Gron-c-chové chystali ke spánku ve skalních doupatech. Spolu s těmi, kteří uléhali v náčelníkově jeskyni, se tentokrát dovnitř vecpalo i TO. Na cestu si zase svítilo. Celá tlupa se hned nahrnula do jeskyně, každý tam chtěl spát. V těsné blízkosti Malého boha, jehož kouzla jsou všemocná.

I když náčelníková jeskyně byla největší, Ru věděl, že se tam celá tlupa nevejde. Rozmýšlel se ve zmatku, jak to udělat. Gron-c-chové se navzájem strkali, hádali se a vypadalo to na rvačku. Jak je uklidnit? Přišel na to!

„Hééé!“ křikl.

Tlupa ztichla.

„Každou noc tady jiní!“

Od toho dne se v jeskyni střídali. Čas od času mohl každý z nich strávit jednu noc v blízkosti Malého boha, který ve chvílích odpočinku vydával tiché uklidňující bzučení.

A pak se stala věc, která v nich zanechala hlubokou stopu. Spali, když jeskyni proběhl vražedný řev. Vzápětí se ozval výkřik strážce, který hlídal venku ohniště. Gron-c-chové vyskočili a pohlédli přímo do žlutých očí.

Moa!

Jedna z nejstrašnějších šelem! Kolik Gron-c-chů už zabila, teď se dokonce odvažuje až do jeskyně!

PŘÍCHOD BOHŮ

Kdosi duchapřítomně přihodil na doutnající oharky chomáč suché trávy. Plameny prudce vyšlehly a ozářily modročerné tělo podlouhlého dravce. V rozšklebené tlamě se zaleskly špičaté zuby. Šelma zaváhala. Ale těch několik málo okamžiků stačilo k tomu, aby se lovci chopili zbraní. Moa se zavlnila, připravovala se ke skoku. Věděli, že dva až tři z nich zahynou, než se dá šelma na útěk. Vždycky to tak bylo.

Najednou jim cosi podrazilo nohy, to se dral dopředu Malý bůh! Šelma se odrazila a vrhla se po nejbližším z Gron-c-chů, aby mu zařala drápy do hrudi. Vtom už TO zvedlo jedno ze svých klepet a všichni spatřili, jak z něj s praskotem vyletěl sinavý blesk, tenčí než stéblo trávy.

Moa se bezvládně zhroutila k zemi.

„Óóó!“

Náčelník si vzpomněl, jak před časem pozvedl kyj na obranu před Malým bohem. Tehdy se taky zablesklo – ale nebyl mrtev! Jen ho to povalilo, pak se vzpamatoval. Musí šelmu dorazit! Pozvedl oštěp, jenomže i tentokrát bylo TO rychlejší, přejelo nehybné tělo klepety a znovu vyslalo blesk. Delší než předtím, a lovci cítili zápach připáleného masa. Dravec vydechl naposled...

Náčelníkem proběhla zimnice. Jak málo tenkrát stačilo, aby skončil jako moa! Ale proč právě jeho nechalo TO naživu...? Nevěděl. Padl na kolena a položil čelo na chladnou skálu. Vedle něho poklekli ostatní, z úst vypouštěli skřeky obdivu.

Vždyť to bylo poprvé, kdy moa zemřela před jejich očima!

Časně ráno vytáhli mrtvou šelmu k ohni.

„Tsááá...!“ vykřikl Ru, když si ji prohlížel zblízka. „TO pije krev!“

Na těle zvířete viděli několik rozpíchaných míst se stopami zaschlé krve. Zajasali, Malý bůh má jejich zvyky! Oni to přece taky dělají, kdykoliv zabijí nebezpečnou šelmu, aby získali její sílu. TO se napilo a teď bude ještě statečnější!

„Bůh dobro,“ zasmál se bystrý Uh. Chystal se, že začne odštepem kamene stahovat šelmu. „Kožešinu do jeskyně. Kde TO spává.“

„Ano! Ano!“

„Kde TO?“ rozhlédl se náčelník. Uvědomil si, že Malého boha od svítání neviděl. Vzkročil do jeskyně, ale tam byla jen malá děcka. Vrátil se celý vyplašený a začal křičet:

„TO není! Pryč! Stopu – stopu! Hledejte!“

Lovci se rozběhli po údolí, prolezli skály. Volali do všech stran a pak zahořkovali. Malý Bůh není! Spadl déšť a zahladil stopy...

Třetího dne, když už pomalu zapomínali – mozky Gron-c-chů byly ještě málo vyvinuté –, objevilo se TO znenadání mezi nimi. Toho večera tlupa oslavovala; vysoko šlehaly plameny ohňů a údolím se táhla vůně pečeného masa. Gron-c-chové tančili, rytmicky pohybuje horními polovinami svých trupů.

Jen náčelník Ru vytrvale seděl a usilovně přemýšlel, kde TO asi bylo. Tak dlouho...! Tenkrát ho našli u Vejce. Třeba se tam vrátilo, jako se ptáci vracejí k hnízdu, v němž se vylíhli. Ale žádný pták se nikdy nevrací k vejci!

Ráno si k sobě zavolal nejlepší stopaře.

„Malý bůh pryč. Teď zas tady. Třeba jednou zase pryč. On chránil nás. My musíme jeho – vy dva ho střežit. Když den, když noc. Pořád s ním. Kam chodí? Vy po jeho stopě – tak přikazují!“

Přikývli na souhlas.

PŘÍCHOD BOHŮ

Malý bůh opravdu putoval k Vejci, kdykoliv přišel jeho čas. Byl tam už celkem třikrát. Potvrdili to oba stopaři. Tlupa vzrušeně naslouchala lovcí Gurovi, hltala očima jeho posunky, jimiž podkresloval úsečné věty. Vyprávěl, jak TO sledovali zpovzdáli a plížili se za ním až na stráň.

„Tam, co Vejce,“ zdůraznil Gur.

TO se k Vejci natočilo zadkem. Přisálo se jako malý ker svým dlouhým čumákem, když pije mléko své matky, a špička Vejce se rozpukla...

„Tak!“ stopař k sobě přiloží ruce dlaněmi. Nestiskne je, roztáhne prsty od sebe a hned to vypadá jako rozevírající se poupě.

„Aí-ááá!“ žasnou Gron-c-chové.

Z Vejce prý pak vyrostly dlouhé větve s kulatými listy, podobné šťavnatým kuru. A ty listy se otáčely. Bylo prý slyšet zvuk divokých bzí, když se rojí, pořád hlasitější to bylo – a najednou – *hrůza!* Gur vyskočí a užaslé tlupě předvádí, jak se mu samy od sebe naježily vlasy i vousy. Po celém těle se drbe, jako že ho to tenkrát šimralo.

„*Ťaťata...*“ blaženě pomlaskává, bylo to velmi příjemné. I druhý stopař se k němu přidává, ano – tak to bylo. Jako když ti lezou po kůži malí brouci, právě tak to šimralo. Tam, v údolí Vejce, které snesl Zářící!

Gron-c-chové zaraženě naslouchají, nedovedou si to představit. A jejich údiv stoupá, když Gur vypráví, co se stalo dál. Z vousů, vlasů a dokonce i z nosu jim najednou začaly vyskakovat bledé jiskry, cosi je bolestivě píchalo.

„*Aúúú!*“ zaječí Gur, dáváje tím najevo, že to až bolelo.

Zvědaví jsou Gron-c-chové, při první příležitosti následovali Malého boha k Vejci skoro všichni. Taky chtěli uvidět to co jejich stopaři, taky chtěli poznat ty zvláštní pocity. Smějí se, šimrání jim

dělá dobře, brzy jim přestaly nahánět strach bledé jiskry. Zanedlouho poznali, že musejí stát jen v určité vzdálenosti, blíž k Vejci je to už moc silné a bolestivé, naopak dál zas slabé a sotva znatelné. Ale to přece nejde, aby všichni najednou opouštěli tábor! I tentokrát se musejí střídat, vždyť jednou, zatímco se oddávali šimrání, jim málem vyhasl oheň. V tomhle je náčelník Ru nemilosrdný.

Jen on si ponechal výsadu, že může s Malým bohem putovat k Vejci, kdykoliv se mu zachce. Naposledy se tam vydal včera, když se poprvé ohlásilo deštivé období. Měl o Malého boha trochu strach. Věděl, co dokáže liják, a doufal, že TO se v takovém nečase vrátí. Zmýlil se, šlo dál a on je následoval se třemi lovci.

Zapadali do bahnisek, brodili se koryty naplněnými vodou, klopýtali v samé blízkosti Malého boha. Jemu jako by déšť vůbec nevadil. Neomylně mířil zamlženým vzduchem k obvyklému cíli.

Ru už toužil po odpočinku. Konečně dorazili k nehluboké, dosti široké úžlabině. Zaradoval se. Tady šel přece tenkrát s lovci po stopě gruy! A pak objevili Vejce a TO. Už nejsou daleko od údolí! Nerozhodně se zastavil uprostřed svahu, jindy vyprahlé dno bylo rozbrázděno klikatými potoky, v nichž se řítila voda. V dálce zahřmělo.

„My schovat!“ zalekl se Uh. Rozhlížel se po zatažené obloze a kapky mu stékaly po rozpláclem obličejí. Druzí dva lovci se távavě podívali na náčelníka. Ru pořád ještě stál a zamračeně pozoroval, jak se TO prodírá vodou. Začínal mít strach, že se jim ztratí z dohledu.

„Vejce blízko,“ řekl nesměle. „Já dál...“

Víc už nestačil povědět. Přímo nad jejich hlavami mohutně zahřmělo a do blízkých kopců sjela čáranice klikatých blesků. Gron-c-chové polekaně ulehli, nad jejich hlavami vypuklo peklo. Prou-

dy vod bičovaly půdu a oni se plazili bahnem do houštin. Ukryli se pod širokými listy keře may. To už se zdálo, že bouře zvolna utichá, stopař Uh vystrčil hlavu a rozhlédl se. V sinavém záblesku uviděl něco, co zaplnilo jeho mysl neskonalým strachem. Úžlabinou se valila vysoká vzdušná vlna! Vyskočil a začal křičet ze všech sil:

„A-ghá, a-ghá!“

Pochopili, byl to skřek nejhorší tísně. Voda se řítla přímo na Malého boha, který se teprve drápal na protějším svahu ven z úžlabiny.

Náčelník Ru se rozběhl první. Odhodil zbraně a pádil, neboť byl přesvědčen, že TO o nebezpečí ještě neví. Koutkem oka sledoval blížící se vlnu a v čele lovců doběhl k Malému bohovi ve chvíli, kdy byla vzdálena sotva na pět hodů oštěpem. Uchopil jedno z klepet a snažil se TO natočit zelenýma očima směrem k nebezpečí. Zbytečně se snažil, Malý bůh postupoval dál, jako by nic necítil.

Voda se přiblížila, už slyšeli její zlověstné šumění.

Ru se dlouho nerozmýšlel. Sotva pár kroků od něj trčela ze země skála ve tvaru kolmé stěny. Vší silou se opřel do Malého boha a trochu ho vychýlil z cesty. TO zmizelo za skálou, lovci za ním skočili.

Jen Ru se o několik vteřin opozdil, hledaje ztracenou rovnováhu, nohy mu podklouzly a on se sesul o pár kroků po svahu. Ucítil náraz vody do kotníků, chtěl vyběhnout z přívalu, ale ten ho strhával. Těm za skálou uškodit nemohl, rozrážel se o ni se vzteklym šuměním. Náčelník Ru sebral všechny své síly, chtěl udělat aspoň jeden krok, vždyť pevná půda je téměř na dosah ruky. Ale zároveň věděl, že to provést nemůže, příval by mu podrazil nohy dřív, než by se stačil pořádně odrazit. Musí stát takhle rozkročený, jinak

upadne a voda ho odplaví, rozbije ho o balvany. Zoufale mžikal na všechny strany. Voda, kalná a špinavá povodeň...

Stoupala, už mu sahá po pás, už po prsa. Zaslechl rachot padajících kamínků a prudce zvedl oči ke skále. TO k němu sestupovalo, brodilo se přívalem, co nejvýše drželo v klepetech zmítající se postavy tří lovců. Už ho měl přímo vedle sebe, křečovitě se chytil zploštělé hlavy s desítkami zelených očí. Neměl čas uvažovat, jak to, že Malý bůh umí plavat líp než oni. Příval ho strhával, ale on se přece jen vracel ke skále, kousek po kousku, vynořoval se z povodně. Upustil je vysílené na rozmáčený břeh v bezpečné vzdálenosti od vody.

Trvalo dost dlouho, než se Gron-c-chové vzpamatovali natolik, že se mohli pomalu vydat k údolí s Vejcem. Neboť tam pokračovalo TO ve své cestě. Déšť ochabl, na několika místech už prorazily paprsky Zářícího. Jejich teplo, i když v tuto pozdní dobu slabé, je přece jen vydatně osvěžilo.

Malý bůh se už přisál k oblému boku a z pukající špičky vyrůstaly štíhlé větve s kulatými listy. Zastavili se, unavená těla pocítila příjemné šimrání. Údolí se zaplnilo známým bzučením, které uspávalo. Ulehli...

Posledním zbytečkem vědomí si Ru vryl do paměti, že TO je všemocné. Snad dokonce ještě mocnější než sám Zářící. Nemohl tušit, že má před sebou jen pouhý nástroj bytostí mnohem dokonalejších, pravých bohů, kteří na Žluté planetě teprve přistanou. Převalil se na záda a padal do bezedné studně svého spánku. V té chvíli Pozemšťané poprvé spatřili na obrazovce jeho drsnou tvář.

A kdosi řekl:

„Tak přece tam jsou. Až se to dozví akademik, nejspíš samou radostí omdlí...“

MARŤAN

Setkali jsme se s ním docela nečekaně. Strážný při vjezdu do prostoru nás upozornil, že „už to začalo“.

Marťan se vynořil z houští snad pouhých deset patnáct metrů před naším autem. Zastavili jsme téměř na místě. Grihorij byl výborný řidič.

„Podívej se!“ vykřikl můj přítel Tomáš a vyskočil z vozu s fotoaparátem v ruce. Byl jediným novinářem, kterému bylo dopřáno zúčastnit se vzrušujícího setkání s Marťanem. Tenkrát šlo jen o zkoušku a nikdo nemohl vědět, jak všechno dopadne. A tak bylo rozhodnuto, že ty zvědavé mládence a děvčata od novin, rozhlasu a televize raději zvát nebudeme. Výjimkou se stal jen on. Měl jsem s tím sice hromadu potíží, ale nakonec jsem souhlas ředitele ústavu přece jen získal.

Tomáš teď běžel po cestě k Marťanovi. Zdálo se mi, že nás Marťan uviděl – jeho stříbřitá kuželovitá hlava se začala zvolna otáčet k našemu vozu. Trvalo to jen okamžik. Pak jsme ho přestali zají-

mat, těžkopádně se otočil a zmizel v hustém houští. Tomáš spokojeně ukládal přístroj do brašny.

„Až ten váš Marťan odstartuje, tak mi tyhle obrázky přijdou náramně vhod. Slyšíš, Péto?“

„No jo, ale teď je radši nikde neukazuj. Měl bych z toho maléry, že jsem tě líp nehlídal. Náš starej je na tyhlety věci pěkněj pedant.“

Tomáš naskočil do vozu a Grihorij nastartoval.

Štáb ústavu se usídlil na velké pasece. Bylo tu teď poměrně ticho a klidno. Všichni seděli u přístrojů, umístěných na několika speciálních skříňových nákladních automobilech.

„Kde je direktor?“ houkl jsem do nejbližší kukaně – tak jsme říkali našim vozům.

„U dispečera.“

Zamířili jsme napříč pasekou k vozu se složitou anténou. Naznačil jsem rukou Tomášovi, aby opatrně vlezl za mnou dovnitř. Pološero prosvěťovaly televizní obrazovky a nad nimi se sklánělo několik lidí, plně zaujatých pozorováním. Náš vstup je přece jen vyrušil.

„Pane řediteli, promiňte, to je ten novinář,“ popostrčil jsem Tomáše kupředu. Krátce si stiskli ruce.

„Těší mě, Džibar. A teď promiňte vy, přišli jste totiž pozdě.“

Tak tohle byl celý náš ředitel – má hlavu plnou Marťana! Postavili jsme se poněkud stranou, ale přece jen tak, abychom dobře viděli na kontrolní monitory. Na prostředním byl Marťan asi tak, jako bychom se na něj dívali zezadu, ale poněkud shora.

„Kamera je na teleskopickém držáku, který je vzadu,“ vysvětlil jsem šeptem Tomášovi. „Je to nejvýhodnější způsob kontroly při pohybu – jak se zdá.“

Marťan se zvolna sunul krajinou. Docela jako člověk, který jde na procházku a rozhlíží se, aby mu nic neuniklo. Občas se zastavil, vysunul některou ze svých chapadlovitých končetin, uchopil ležící kámen nebo utrhl větvičku a kořist přiblížil ke kuželovité hlavě. Po malém rozmýšlení ji buď zahodil, nebo naopak zasunul do otvoru, který se na okamžik rozevřel v jeho zadním ochranném plášti. Dispečer Jakov nám poskytl první informace:

„Zatím Marťan bezpečně pořídil všechny požadované snímky, provedl několik základních rozborů vzorků půdy a rostlin, získané údaje v pořádku předal oběma kontrolním stanicím. Časem toho bude umět ještě víc.“

Marťan se na okamžik zastavil; snažil se odštípnout z velkého balvanu kámen, aby mohl určit horninu. Po několika úderech kladívkem se mu to podařilo, odštěpek putoval do sběrného otvoru.

„Je šikovný,“ řekl uznale Tomáš. „Tohle všechno by stálo za foto-reportáž.“

„Buď rád, že se můžeš aspoň koukat.“ Na obrazovce se objevil další zajímavý záběr.

Marťanův hřbet se nadvzděl jakýmsi krovkami, něco zavířilo a bystře se vzneslo kolmo do vzduchu. Zároveň se na sousední obrazovce objevil jeho nový záběr včetně okolí.

„Vida ho – pašák,“ zabručel ředitel. „Pustil si vzdušného průzkumníka, aby se mohl líp rozhlédnout. Vidíte okolo ty nepřehledné houštiny? Tahle buňka iniciativy v programu je vtipná věcička. Musíme naše programátory pochválit.“

Zastříhal jsem ušima, direktor mluvil o nás. Patřil jsem do skupiny, která se zabývala sestavováním Marťanova programu. A když o nás ředitel Džibar takhle mluvil, stálo to už za to. Dloubl jsem Tomáše do boku.

„Co bláz-?“ vyhrkl. Zakryl jsem mu dlaní ústa.

„Pst! Až potom.“

Zakýval hlavou, i když sotva pochopil. Teď bylo na hlavní obrazovce vidět, jak se na Martanův hřbet snáší diskovitě těleso vzdušného průzkumníka. Byl to vlastně malý reaktivní letounek s televizní kamerou a vysílačkou, která přenášela obraz do Martanova programového centra.

Martan se znovu vydal na cestu; vnořil se do nového hustého porostu, ve kterém chvilkami téměř mizel. Kontrolní kamera rozrážela větve a houštiny. Byl to sugestivní záběr – jako bychom se tudy sami prodírali. Člověku se málem chtělo zvednout ruce na ochranu před šlehajícími větvíčkami.

Porost zmizel a objevila se krátká, mírně se zvedající planina. Martan se nakrátko zastavil, jako by si chtěl odpočinout. Bylo to jen na několik vteřin. Pak prudce vyrazil – a v témže okamžiku se obraz roztrhal... Zároveň se na dispečerově stole rozblíkalo havarijní světélko. Venku se ozvaly vzrušené hlasy.

„K čertu, Jakove?!“ klel Džibar, ale znělo to jako otázka. Odpovědi se nedočkal, dispečerovy prsty vyklepávaly na ovládacím pultu povely – připomínal neobyčejně zručnou písárku. Kdosi vletěl do dveří, zakopl a vrazil nám do zad. Křičel:

„Spojení s Martanem přerušeno!“

Vzápětí – slovy se nedá dost dobře vylíčit, co všechno se tehdy najednou dělo – zazněl odněkud z dálky výbuch.

Džibar nás vyrazil z kukaně.

„Auto!“

Malý terénní vůz se smýkl na cestě. S ředitelem do něj naskočilo pět šest lidí. Kde se vzal, tu se vzal, přirítíl se i Grihorij s naším vozem.

„Tomíku, pohyb!“

PŘÍCHOD BOHŮ

Někdo se k nám bez ptaní vecpal.

Oba vozy vyjely k lesu, odkud zazněl výbuch. Na stanovišti zůstali jen ti, kterým to nařizovaly přísné předpisy.

Automobily nadskakovaly po hrbolaté lesní cestě. Grihorij se nechtěl dát zahanbit Džibarovým terénním vozem... Když se objevil úvoz ke kamenitému břehu říčky, nezaváhal. Pustil se mělkým brodem na druhou stranu. Voda se rozstříkla.

Pak jsme zastavili, dál už se jet nedalo.

„Do rojnice!“ ředitel Džibar rozpřáhl ruce. „Držte se tak, abyste měli slunce vlevo!“

Postupovali jsme v rychlém tempu. Co chvíli někdo zapískl nebo vykřikl, když ztratil souseda z dohledu. Konečně se mi zdálo, že se blížíme do míst, v nichž se Marťan pohyboval.

„Hej! Všichni sem!“

Volání zaznělo z pravého křídla.

„Tady jsou stopy!“

V hustém houští stál Miljan, jeden z techniků, kteří jeli s Džibarem. Ukazoval na polámané větve a rozrýpanou půdu. Semkli jsme se do houfu, ještě štěstí, že nám Marťan tak dokonale prorazil cestu. Jinak by se nám šlo prabídně.

Porost zmizel a objevila se malá, mírně se zvedající planinka... Bylo mi, jako bych znovu všechno viděl očima Marťana.

„Stát!“

Grihorij poděšeně vykřikl a strhl Džibara k sobě. Pod ředitelovými nohama se nehlučně odloupl kus převisu, ozval se rachot padajícího kamení. Stoupající planinka byla pojednou jako utatá. Nebýt pohotového Grihorijova zásahu, byl by se ředitel zřítil dolů. To místo bylo celé podemleté potokem.

V hloubce asi deseti metrů ležel Marťan. Překocený, s rozervanými vnitřnostmi. Mezi sutí a kamením. Bezvládný, už k ničemu... Jeden z nejdokonalejších výtvorů naší techniky – kybernetický kosmonaut. Automat, který měl za několik týdnů vzlétnout v raketě k tajemnému Marsu, aby tam ještě před příchodem lidí provedl všechny potřebné průzkumy.

Dolů jsme sestupovali oklikou. Neměli jsme chuť skončit jako on.

„Nejradši bych brečel,“ svěřoval jsem se cestou Tomášovi. Měl to být mistrovský kousek pro kosmické výzkumné středisko, výsledek dlouhodobé práce našeho Ústavu kybernetických strojů. O kolik let dřív jsme mohli s takovým robotem proniknout na Mars! A snad i na jiné planety.

Už první lety kosmonautů kladly velké nároky na konstruktéry raket, napsal později můj přítel Tomáš. Člověk si s sebou musí vzít do vesmíru všechno, co nezbytně potřebuje k životu. A je toho dost. Ale Marťan? Nepotřebuje kyslík, potraviny ani stálou teplotu, nemusí se vracet na Zem, a přece nezahyne. Atomové a sluneční baterie mu zaručují takřka neomezenou délku života...

A tak jsme do Marťanova programového mozku dali všechny potřebné znalosti a vědomosti, aby mohl samostatně vykonávat základní výzkumné úkoly. Zastavili jsme se nad jeho troskami. V tom krutém okamžiku se moje myšlenky rozvíjely nahlas.

„Poslyš, Tomáši – když jsem ho pozoroval při všech těch předběžných zkouškách, měl jsem někdy dojem... prostě takový divný pocit, že to snad ani není stroj...“

První, aspoň částečné vysvětlení našli Džibar a Miljan; zběžně se probírali zničenými součástkami. Vypadalo to na výbuch bezpečnostní nálože. Ale taková náhoda je přece vyloučena!

PŘÍCHOD BOHŮ

„Jaké nálože?“ zeptal se Tomáš s novinářskou pohotovostí.

„V Marťanovi byla uložena pro všechny případy trhavina, kdyby bylo nutno z nějakých vážných důvodů robota zničit. To se používá už dávno. Ovšem k výbuchu může dojít jen na povel – a ten během zkoušky vyslán nebyl! Červený odpalovací knoflík má Jakov pod zajišťovacím krytem, nemohl to udělat ani omylem!“

Kdosi nadhodil, že k výbuchu třeba došlo při pádu ze svahu. Miljan s tím rozhodně nechtěl souhlasit:

„To je nesmysl! Nálož je uložena tak, že ji ani sebevětší náraz nemůže odpálit. Navíc je všechno třikrát zajištěno, kladivem se do toho může mlátit a nic se nestane!“

Několik lidí si začalo skákat vzrušeně do řeči, ředitel je zprudka přerušil:

„Tak a dost! To všechno jsou jen dohady – zbytečná diskuse. Je nás tady trochu moc, udělejte pár kloudných snímků Marťana včetně okolí –“

„To bych snad mohl já,“ ozvalo se vedle mě. Byl to Tomáš. Džibar se na něj roztržitě podíval.

„Aha, vy jste ten novinář! Dobře – prosil bych ze všech stran, nemusí to být zrovna umění, spíše obrazový protokol. Jasně?“

„Domnívám se,“ přikývl Tomáš. „Něco na způsob kriminální fotografie.“

Ředitel už vydával další příkazy; řidič dojede na základnu a zařídí, aby byl vyslán vrtulník s jeřábovým zařízením. Jinak odtud Marťana nedostanou. Zůstanou jen Miljan, Gromský, Bramer a Kuran. Ostatní se mohou vrátit.

„My se zatím trochu podíváme kolem.“

U Marťana zůstala jen naše malá skupinka. Tomáš fotografoval, spoušť cvakala v krátkých přestávkách. Ke mně se ředitel obrá-

til až na konec. „Vy se jděte podívat znovu nahoru, ať máme jasno, jestli se to pod Marťanem opravdu utrhlo.“

Vyrazil jsem hned. V polovině svahu, šel jsem oklikou lesem, mě dohonil udýchaný Tomáš.

„Co sem běžíš? Proč neděláš fotky?“

„Ty si myslíš, že tam nahoře se žádné fotky dělat nebudou? Přechť si laskavě aspoň jednu detektivku!“

„Chtěl bych na to mít čas!“

Dělal si ze mě legraci, ale měl pravdu. Šplhali jsme nahoru společně.

Důkazy o tom, že se převis pod Marťanem opravdu utrhł, nebylo nutné hledat. Stačilo si promítnout směr jeho cesty z porostů na planinku – stopy pásového podvozku byly víc než zřetelné – a pak ji porovnat s místem dopadu. Věc byla naprosto jasná! Tomáš o tom pořídil několik obrázkových dokumentů.

Stáli jsme na okraji srázu a dohadovali se, proč se Marťan včas nezastavil. Tomáš rozvíjel úplně fantastické dohady.

„Jen se na to podívej, málem kolmá stěna...! To bych si moc dobře rozmyslel, než bych se tudy pustil dolů. Leda kdybych měl za sebou někoho nebo něco zatraceně nepříjemného, kdyby mi šlo o život... Hele, ta pohyblivá suť! Je to samý písek a drobný štěrky – a těch pár trsů trávy? Ty tě neudrží! Nemáš se čeho zachytit. A to uvažuji jako člověk... Jenže ten váš Marťan byl stroj.“

Odmlčel se a dodal:

„Myslíci stroj.“

„Ale proč tedy lezl tak na kraj? Člověče, představ si, že by se mu něco takového stalo někde na Marsu!“

Tomík pokrčil rameny.

„Tam nebo tady. Říkám jen, že pouštět se tudy dolů je hotová sebevražda. Ten váš stroj by měl vědět, kudy se může pohybovat a kudy ne. Nebo jste na to zapomněli?“

„Nehecuji!“

„Kdyby to byl člověk, řekl bych, že tam dolů skočil schválně. Protože na ten Mars třeba nechtěl letět... Mně se taky občas nechce jít za reportáží, kterou si šéf vymyslel!“

Těmi svými řečmi mě začal tak trochu rozčilovat. Máme zjistit příčinu výbuchu, a on blábolí nesmysly! Takhle to dopadá, když se novinář plete do kybernetiky!

Ještě toho večera jsme měli u ředitele poradu. Závěry byly stručné: Okamžitě zahájit dokončovací práce na zbývajících dvou automatech typu Marťan a provést s nimi urychleně všechny potřebné zkoušky. Start rakety k Marsu nesmí být ničím ohrožen, protože za půl roku nastane jedno z těch období, kdy to lze provést. Jinak jsme se honili zbytečně.

Času jsme měli málo. Tísnil nás, znervózňoval – a to bylo nejhorší. Nepočítali jsme jen dny, ale i minuty. Džibar mě zařadil do skupiny, která znovu prověřovala podle plánů programové ústrojí zničeného Marťana. Byl jsem mezi těmi, kteří zpracovávali všechny údaje o zkouškách. Měli jsme jich hodně, protože vlastně u všech měřicích a kontrolních přístrojů bylo záznamové zařízení.

Na Tomáše jsem si ani nevzpomněl. Hned po návratu z lesa jsem ho poslal s Grihoriem do městečka, kde byl ubytován v hotelu. I když se pokoušel ke mně proniknout, nevyšel jsem mu nijak vstříc. Snad to zavinila uražená ješitnost kybernetika, kterému se zdálo, že kdosi neznalý jeho práce ji znevažuje hloupými vtipy.

Pochopte přece – automat se chce vyhnout letu do vesmíru jako nějaký novinář reportáži!

Pak mě přece načapal, i když jen telefonem. Ptal se, jak pokračují naše práce a co je s jeho fotoaparátem. Že by si v tom nuceném volnu udělal docela rád pár snímků z okolí. Odevzdal ho totiž ještě v lese Miljanovi, který měl snímky vyvolat v ústavní fotokomoře. Ředitel nechtěl, aby se dostaly na veřejnost. Slíbil jsem, že přístroj najdu a vrátím.

Už jsme se loučili, když se Tomík zase vrátil k těm bláznivým teoriím:

„Podívej se, já o tom tak trochu přemýšlel. Jestliže určitě víte, že odpalovací signál nebyl vyslán, tak proč Marťan vybuchl? Že by to přece jen byla sebevražda? Uvažuj, když –“

Praštil jsem se sluchátkem uprostřed věty. Zdržuje! Nedá a nedá pokoj! Ředitel Džibar zvedl oči od plánů.

„Stalo se něco?“ řekl.

„Ale ten můj přítel – novinář, dělá hloupé vtipy. Že prý Marťan spáchal sebevraždu, protože se mu nechtělo na Mars!“

Udiveně zavrtěl hlavou a kolem úst se mu rozložil úsměv.

„Marťan že spáchal sebevraždu? I když... Počkejte...“

Zarazilo mě to – že by ředitel uvěřil bláznivému vtipu? Horlivě se přehraboval v hromádce pásků se záznamy. A uklidňoval mě.

„Ne, milý inženýre, nemusíte mít obavy. Ale ten váš přítel nadhodil docela zajímavou myšlenku...“

Studoval pásky, porovnával křivky a opět se rozhovořil.

„Jaké jsou dosavadní výsledky? Pyrotechnici zjistili, že samovolné odpálení vlivem dopadu z výšky deseti metrů je vyloučeno, třicetkrát navodili stejnou situaci a nikdy nedošlo k výbuchu. Dispečerův omyl – že totiž náhodou odpálil havarijní nálož – je taky

vyloučen, tenhleten pásek je prázdný. Tady k chybě nedošlo. Ovšem zajímavé je tohle...”

Rozvinul na stole kotouč s číslem devět a prstem přejížděl po záznamu. Pochopil jsem, že k výbuchu došlo zlomek vteřiny před pádem robota, nikoliv až při dopadu. To bylo zajímavé zjištění. Znamenalo to, že Marťan dopadl už rozbitý!

„Přece nemohl zničehonic sám od sebe explodovat! To je vyloučeno! Prostě přijde ke srážu – a řach, vybuchne to! Směšné!“

„Museli jsme něco přehlédnout,“ řekl ředitel, „nebo jsme zvolili špatný postup. A právě nezaujatý pohled někoho, kdo stojí mimo, nás může dostat z toho začarovaného kruhu... Sami jsme Marťana konstruovali a vyrobili. Známe ho jako své boty. Zkrátka, pro nás je mrtvou hromadou součástek a spojů, nic víc než stroj. To musí přijít úplný laik, aby nám připomněl, že je to myslící stroj! Rozumíte?“

Ruce mi ztěžkly v kapsách pracovního pláště. Něco podobného řekl Tomáš už tenkrát v lese.

„Položme si otázku jinak,“ rozpaloval se ředitel. „Proč se Marťan nezastavil včas? Proč lezl až na samý okraj strže? Chtěl se spustit dolů? Nebo nechtěl? Utrhlo se to pod ním už před výbuchem, nebo naopak teprve následkem výbuchu? Nebo k tomu došlo zároveň? – Jsme mamlasové! Jeho zraková čidla zřejmě nemohla s něčím takovým počítat!“

Vrhl se na blok a zapsal tím svým nečitelným rukopisem: *Překontrolovat nejmenší vzdálenost pro registrování překážek na cestě!*

„Zřejmě se nepočítalo s podemletým okrajem svahů a vahou našeho Marťana,“ dodal sebejistě. „Dejme tomu, že přehlédl blížící se nebezpečí. Co byste dělal v takovém případě?“

„Já? Přece nejsem robot! Takhle nemůžete srovnávat.“

„Snažím se pád nějak zastavit. To znamená, že se chci něčeho zachytit, nějak se pokouším přibrzdit.“

„Jasně! Tohle musel Marťan dělat taky. Koneckonců byl na něco podobného připravován. Jenže v té pohyblivé suti mu asi – za prvé: pásový podvozek byl houby platný. Za druhé: jestli chtěl použít k zachycení svá chapadla – jak s tím bylo počítáno, neměl se čeho zachytit. A za třetí: pád byl prudký a nečekaný, mohl se tedy i převrátit. Rozházené šmouhy na obrazovce v okamžiku katastrofy by tomu nasvědčovaly.“

Znovu jsem namítl, že robot není člověk.

„No právě!“ téměř zařval ředitel. „Od člověka se liší tím, že umí jen to, čemu jsme ho naučili! Musí tedy hledat řešení výhradně v programu, který je uložen v jeho mozku. Hledá a hledá – a nenalézá!“

Džibar se odmlčel. Bylo to fantastické, k čemu jeho úvahy směřovaly. Na jedné straně mě lákaly, na druhé odpuzovaly tím, čemu říkáme antropomorfismus – srovnáváním s člověkem. Řekl jsem mu otevřeně:

„Vy si tedy myslíte, že si sám zapálil bezpečnostní nálož?“

„Představte si, že si to myslím! Má to ovšem jeden háček – chybějí přímé důkazy. Vím jen, že v celém tom bohatém zásobníku signálů, příkazů, řešení a čeho všeho ještě, které jsme uložili Marťanovi do řídicího centra, byl taky impuls, jímž se nálož odpaluje. On ho tedy znal!“

„Ale pak vám schází to nejdůležitější, když už si hrajete na detektiva,“ prohlásil jsem ironicky. „Musíte sebevraha usvědčit.“

„Je po smrti – jak ho mám tedy usvědčit?“ zatvářil se nešťastně ředitel Džibar.

S tím jsme si lámali hlavy až do večera. Pak nám poradil – opět – ten neřád Tomáš! Což tedy byla naše velikánská kybernetická ostuda.